orientuoti galvomis į V, PV ir Š kryptis. Kapuose įkapių nedaug, vyrauja XVII a. monetos (ATR Jono Kazimiero šilingai), žiedai.

Dviejų vaikų kapuose aptikta ir išskirtinių radinių – iš plonų žalvarinių vielučių pagamintų gėles primenančių dekoro detalių. Kape 26, kuriame palaidotas iki 1 m. individas, šios detalės fiksuotos palei išlikusį nežymų karsto kontūrą, prie kurio buvo pritvirtintos smeigtukais (3 pav.). Kape 31, kuriame palaidotas iki 6 m. individas, šios žalvarinės detalės aptiktos prie pat mirusiojo kūno – krūtinės, raktikaulio ir galvos srityse (4 pav.). Manytina, kad šiomis žalvarinėmis detalėmis galėjo būti puoštos drobės. Tokiu atveju kape 26 drobė su papuošimais turėjo būti pritvirtinta karsto išorinėje dalyje, o kape 31 – individas į tokią drobę turėjo būti suvyniotas ir tuomet paguldytas į karstą.

Be to, visame perkasos plote surinkta ir nemažai pavienių žmonių kaulų iš suardytų kapų. Atlikus šios antropologinės medžiagos analizę nustatyta, kad aptikti kaulai priklausė mažiausiai 54 individams. Lytis ir amžius nustatytas 33 individams. Kaip ir ištirtų kapų atveju, pagrindinę mirusiųjų dalį sudarė vyrai – jų identifikuota 15 individų, net 11 jų priklausė 30–39 m. amžiaus grupei. Antrą vietą pagal gausą sudarė vaikai iki 5 m. – jų identifikuota 13 individų. Mažiausią grupę sudarė moterys – jų identifikuota mažiausiai 5 individai, priklausę 20–49 m. amžiaus grupei.

Tyrimų metu surasti ir inventorinti 210 XVI–XVIII a. radinių perduoti KMM.



4 pav. Kape 31 aptiktos papuošimo detalės. E. Mačiokaitės nuotr.

Fig. 4. Ornament elements uncovered in Burial 31.

The Kaunas Dominican monastery ensemble

The 2022 excavation (one 18.5x1–2 m trench (36 m^2)) at Vilniaus St. 31, Kaunas (Fig. 1) revealed, under 0.15–1.65 m thick 20th-century layers of soil, at a depth of roughly 0.45–1.5 m, a 17th–18th-century archaeological layer up to 1.75 m thick that formed during the construction of the church and the burial of the dead. This horizon contained a total of 42 17th–18th-century burials (Fig. 2) with contemporaneous grave goods (coins, rings) (Fig. 3). In addition, the investigation yielded a copious number of isolated human bones from destroyed burials and various 16th–18th-century finds: household and structural ceramics, coins, rings, religious paraphernalia, etc. (Fig. 4).

Tauras Poška

Lyduokių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia

2022 m. atlikti detalieji tyrimai Lyduokių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios (UK 17239) rūsyje (Ukmergės r., Lyduokių sen., Klevų g. 2A). 2022 m. pradėta vykdyti šios bažnyčios rūsio rekonstrukciją, kurios metu planuota rūsyje, esančiame bažnyčios R dalyje, įrengti grindis. Valant rūsio patalpą, aptikta žmonių kaulų iš suardytų palaidojimų, sutrūnijusių karstų liekanų. Mūrinė bažnyčia Lyduokiuose pastatyta 1623 m. dvarininko Henriko Padlev-

skio iniciatyva. Apie 1782 m. bažnyčia rekonstruota, pristatytas priebažnytis. 1884 m. Lyduokių dvaro savininko, karo inžinieriaus Henriko Voinickio ir parapijos lėšomis bažnyčia padidinta, pagal Peterburgo architekto Leontijaus Benua projektą pristatytos dvi navos ir 2 bokštai. Per Antrąjį pasaulinį karą bažnyčia smarkiai nukentėjo – pokariu pastatas buvo suremontuotas, atstatyti bažnyčios bokštai (*Lietuvos architektūros istorija nuo XIX a. II-o dešimtmečio iki 1918 m*. Vilnius, 2000, t. III, p. 301). Iki šiol bažnyčios šventoriaus Š pusėje yra išlikę XIX a. pabaigos–XX a. pradžios palaidojimų antkapiai. Vėliausias datuotas palaidojimas 1916 m.

2020 m. žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai atlikti bažnyčios aplinkoje, pamatų nuogrindos įrengimo tranšėjos vietoje. Tyrinėtas 15 m² plotas, žvalgytas 88 m² plotas. Nustatyta, kad bažnyčios aplinkoje (šventoriuje) buvusiose kapinėse galėjo būti laidota nuo XVII a. Visi



1 pav. Suvestinis archeologinių tyrimų planas: 1 – bažnyčios teritorija; 2 – 2020 m. šurfų vietos; 3 – 2020 m. žvalgymų plotas; 4 – 2022 m. detaliųjų tyrimų plotas. T. Poškos brėž.

Fig. 1. Situation plan of the archaeological investigations. 1 – the church's grounds, 2 – 2020 test pits, 3 – area surveyed in 2020, 4 – 2022 excavation.

fiksuoti palaidojimai (kapai 1–6) apardyti vykdant bažnyčios pastato rekonstrukcijos darbus XIX a. pabaigoje (1884 m.), pristatant bažnyčios Š ir P navas. Šie palaidojimai datuoti laikotarpiu nuo XVII a. I pusės iki XIX a. (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 338–339) (1 pav.).

Detalieji tyrimai atlikti bažnyčios R pusėje esančio rūsio patalpoje. Patalpa 7,15x5,5 m dydžio, orientuota Š–P kryptimi. Prieš pradedant darbus iš bažnyčios rūsio patalpos jau buvo išvalytos šiukšlės. Tyrinėto ploto paviršiuje fiksuotas 40–60 cm storio pilkos žemės sluoksnis su gausiomis griuvenomis – įvairių laikotarpių plytų, čerpių nuolaužomis, kalkių skiedinio, cemento gabalais, XX a. buitinėmis šiukšlėmis. Kasant šį sluoksnį rasta žmonių kaulų iš suardytų palaidojimų, taip pat atidengta medinių karstų. Pirminiame etape fiksuoti 9 karstai su žmonių kaulais, vėliau užfiksuoti dar 5 palaidojimai, priskirti pirmajam palaidojimų lygiui (iš viso 14 palaidojimų). Praktiškai visi palaidojimai buvo karstuose, tik vienas skeletas aptiktas tarp jų (kapas 8) be karsto. Karstai aptrūniję, dalis uždengti dangčiais, dalis lentomis, sudėti skirtingomis kryptimis. Karstuose įkapių neaptikta, tik kapuose 17, 18 fiksuota tamsaus audinio (sutanų (?)) fragmentų. Karstų dangčiai pralaužtomis lentomis, matėsi, kad jie buvo ne kartą atidaryti. Pirmam palaidojimų lygiui priskirti kapai 1–3, 6, 8, 12–19, 23.

Nuėmus viršutinius karstus nustatyta, kad jie buvo sudėti ant kitų karstų, užpilti pilkšvu smėliu su smulkiomis griuvenomis. Tyrimų metu šiame sluoksnyje kartu su XX a. statybinėmis šiukšlėmis rasta metalinių karstų rankenų, sietyno detalių, durų (langinių) apkalų, žvakidžių laikiklių, varpo (?) nuolaužų. Taip pat aptikta XIX–XX a. stiklinių indų – taurių, buteliukų šukių, stiklinių žvakidžių (sietynų ?) dalių. Kartu su XX a. indų šukėmis aptikta ir XVIII–XIX a. keraminių indų fragmentų, du

XVII a. puodyninių koklių dugnų fragmentai. Šiame sluoksnyje fiksuoti 7 palaidojimai, buvę po viršutiniais karstais (kapai 4–5, 7, 24, 25, 27, 28). Šių kapų karstai labiau sutrūniję, be dangčių, uždengti lentomis. Įkapių karstuose neaptikta, tik 25 vietoje rasta lieto metalo rožinio dalis – kryželis ir 4 mediniai karoliukai, datuojamas ne anksčiau kaip XIX a. pabaiga. Kapuose 7, 25 fiksuota sutrūnijusio audinio fragmentų.

Nuėmus antrąjį palaidojimų lygį, didžiojoje rūsio patalpos dalyje (išskyrus R pusę) pasiektas įžemis – smėlis (H_{abs} 141,70). Visi trečiojo palaidojimų lygio kapai buvo rasti sudėti ant įžeminio smėlio sluoksnio arba iš dalies į jį įkasti. Šiame sluoksnyje fiksuoti 8 palaidojimai (kapai 9, 10, 11, 20, 21, 22, 26, 29). Kaip ir aukštesniuose lygiuose, palaidojimų vietose įkapių nerasta. Kape 22 palaikai rasti su tamsios spalvos storos medžiagos apdaru (sutana (?)) ir virš jo uždėta žalios spalvos juosta (stula (?)) (2 pav.).

Nuėmus visus palaidojimus nustatyta, kad R patalpos dalyje apie 2 m pločio juostoje apatiniame sluoksnyje (gylis nuo 60 cm iki 1 m) nelaidota. Šiame sluoksnyje rasta XVI–XVII a. datuojamų čerpių, grindų plytelės nuolaužų, molinių žvakidžių ir jų fragmentų sluoksnis. To paties sluoksnio fragmentai buvo fiksuoti ir atidengiant trečių palaidojimų lygį. Manome, kad kalkių skiedinio sluoksnis – tai bažnyčios rūsio buvusių grindų pirminis lygis, vietomis suardytas kasant kapų duobes. Apatinis horizontas (R rūsio pusėje) suformuotas ne vėliau kaip XVIII a.

Detaliųjų tyrimų Lyduokių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios metu fiksuoti 29 kapai, gausiai surinkta žmonių kaulų iš suardytų palaidojimų. Kadangi kapų vietose archeologinių radinių (įkapių) neaptikta, tiksliai datuoti fiksuotus kapus negalime. Apibendrinant tyrimų metu surinktus duomenis galima teigti, kad vietoje fiksuoti 3 palaidojimų lygiai – ankstyviausias (8 kapai) palaidojimas visiškai arba iš dalies įkastas į įžemio sluoksnį suardant pirminį rūsio grindų lygį greičiausiai suformuotas XVIII a. pabaigoje vykusios rekonstrukcijos metu (apie 1782 m.). Antras lygis (12 kapų) ir pirmas paviršiuje (9 kapai) datuojami ne anksčiau kaip XIX a. pabaiga–XX a. I puse.



2 pav. Kapo 22 palaikai rasti su tamsios spalvos storos medžiagos apdaru (sutana (?)) ir virš jo uždėta žalios spalvos juosta (stula (?)). T. Poškos nuotr.

Fig. 2. The remains in Burial 22 that were found with a garment made of thick dark material (cassock?) with a green band (stola?) placed over it.

The Lyduokiai Church of St Michael

The excavation inside the cellar of the Lyduokiai Church of St Michael (Ukmergė District, E Lithuania) (Fig. 1) yielded an abundance of human bones from destroyed burials as well as 29 burials in three levels: the third level contained the earliest 8 burials, which had been dug fully or partially in sterile soil by going through the original cellar floor that had probably been created during the late 18th-century reconstruction (c. 1782) (Fig. 2) while the second (12 burials) and first (top with 9 burials) levels date to no earlier than the late 19th –first half of the 20th century.